

ВІЙНА ЗА РЕСУРСИ: БОРОТЬБА ЗА ВОДУ, НАФТУ ТА РІДКОЗЕМЕЛЬНІ МЕТАЛИ У ХХІ СТОЛІТТІ

Вінницький національний технічний університет.

Анотація

У данному аналізі сучасних конфліктів, спричинених боротьбою за критично важливі ресурси: воду, нафту та рідкоземельні метали. Розглянуто конкретні приклади конфліктів у різних регіонах світу та визначено їх вплив на міжнародні відносини та глобальну безпеку. Висвітлено роль води як джерела напруги в Африці та Азії, боротьбу за нафту на Близькому Сході та значення рідкоземельних металів для розвитку сучасних технологій.

Ключові слова: війна за ресурси, вода, нафта, рідкоземельні метали, міжнародні конфлікти, енергетична безпека.

Abstract

This analysis focuses on modern conflicts driven by competition for critical resources: water, oil, and rare earth metals. Specific examples of conflicts in different regions of the world are examined, and their impact on international relations and global security is assessed. The role of water as a source of tension in Africa and Asia, the struggle for oil in the Middle East, and the significance of rare earth metals for the development of modern technologies are highlighted.

Keywords: war for resources, water, oil, rare earth metals, international conflicts, energy security.

Вступ

У ХХІ столітті дефіцит природних ресурсів став одним із ключових факторів, що визначають міжнародну політику та безпеку. Боротьба за стратегічні ресурси, такі як вода, нафта та рідкоземельні метали, сприяє загостренню конфліктів у різних регіонах світу. Ця проблема особливо актуальна на фоні глобальних змін клімату, економічного зростання та технологічного розвитку. В умовах посилення конкуренції між країнами за контроль над ресурсами спостерігається збільшення політичних, економічних та військових протистоянь[1-4].

Результати дослідження

Доступ до прісної води стає все більш обмеженим. Напруження зростає в басейнах великих річок, таких як Ніл, Інд, Тигр і Євфрат. Наприклад, Єгипет, Судан та Ефіопія конфліктують через будівництво Великої ефіопської ренесансної дамби. У Центральній Азії суперечки між Узбекистаном, Киргизстаном і Таджикистаном загострюються через обмеженість водних ресурсів для зрошення та енергетики. Крім того, дефіцит води спричиняє гуманітарні кризи, погіршення санітарних умов, а також сприяє міграції населення. Це створює додаткове навантаження на інфраструктуру приймаючих країн, збільшує соціальну напругу та потенційно підвищує ризик виникнення нових конфліктів[1,2].

Таблиця 1 – короткий аналіз сучасних конфліктів за водні ресурси.

Регіон	Ключовий ресурс	Учасники конфлікту	Причини конфлікту	Потенційні наслідки
Близький Схід	Вода (Ніл, Тигр, Євфрат)	Єгипет, Ефіопія, Сирія, Ірак	Дамби, зрошення, контроль потоків	Енергетична криза, міграція населення
Центральна Азія	Вода (Інд, Амудар'я)	Узбекистан, Таджикистан, Киргизстан	Дефіцит води, зрошення, гідроенергетика	Політична напруга, нестача продовольства

Таблиця –1 Аналіз конфліктів за водні ресурси

Нафта та газ залишаються стратегічними ресурсами, боротьба за які призводить до масштабних конфліктів. Захоплення нафтових родовищ та контроль над трубопроводами були одними з причин воєн у Перській затоці, Іраку та Сирії. Російсько-український конфлікт також має енергетичний вимір, зокрема у питаннях транзиту газу та контролю над енергетичними мережами. Залежність багатьох країн від імпорту енергоносіїв створює вразливості та ризики для національної безпеки. Крім того, зміни в цінах на нафту впливають на глобальну економіку, викликаючи економічні кризи та політичну нестабільність у країнах, залежних від експорту ресурсів[3,4].

Таблиця 2 – Аналіз основних конфліктів за нафту та газ.

Регіон	Ключовий ресурс	Учасники конфлікту	Причини конфлікту	Вплив на світову безпеку
Близький Схід	Нафта	Ірак, Кувейт, США, Іран, Саудівська Аравія	Геополітична боротьба, контроль ринку	Зміни цін на нафту, війни, санкції
Україна – Росія	Газ	Україна, Росія, ЄС	Контроль транзиту газу, політичний тиск	Енергетичний шантаж, залежність ЄС

Таблиця –2 Аналіз конфліктів за нафту та газ

Рідкоземельні метали, такі як літій, кобальт і нікель, є критично важливими для виробництва електроніки, акумуляторів і військової техніки. Китай контролює більшість світового ринку рідкоземельних металів, що створює залежність інших країн від його експорту. В Африці та Латинській Америці триває боротьба за доступ до родовищ, зокрема в Демократичній Республіці Конго, Болівії та Чилі[5-8].

Таблиця 3 – аналіз конфліктів за рідкоземельні метали.

Регіон	Ключовий ресурс	Учасники конфлікту	Причини конфлікту	Ризики для економіки та технологій
Китай – США, ЄС	Рідкоземельні метали	Китай, США, ЄС	Монополія Китаю, експортні обмеження	Залежність від імпорту, дефіцит у виробництві
Африка (ДР Конго, Замбія)	Кобальт, літій	Китай, США, місцеві уряди	Видобуток корисних копалин, інвестиції	Екологічні проблеми, експлуатація праці
Латинська Америка (Болівія, Чилі)	Літій	Болівія, Чилі, США, Китай	Доступ до родовищ для акумуляторів	Політична нестабільність, контроль ринку

Таблиця –3 Аналіз конфліктів за за рідкоземельні метали

Висновки

Війни за ресурси у XXI столітті становлять складне та багатогранне явище, що суттєво впливає на міжнародну безпеку. Дослідження сучасних конфліктів свідчить, що боротьба за контроль над природними ресурсами — одним із головних чинників ескалації напруги у світі. Дефіцит прісної води, змагання за доступ до нафти й газу, а також залежність від рідкоземельних металів створюють нові виклики для глобальної стабільності. Запобігання таким конфліктам потребує консолідованих зусиль міжнародної спільноти. Необхідно розробляти механізми мирного врегулювання суперечок, впроваджувати технології ефективного використання ресурсів та сприяти формуванню системи справедливого розподілу стратегічних ресурсів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Water Conflict Chronology. Pacific Institute. URL: <https://pacinst.org/water-conflict-chronology/>
2. Water Scarcity. UN-Water. URL: <https://www.unwater.org/water-facts/water-scarcity>
3. Geopolitical tensions are laying bare fragilities in the global energy system. International Energy Agency. URL: <https://www.iea.org/news/geopolitical-tensions-are-laying-bare-fragilities-in-the-global-energy-system-reinforcing-need-for-faster-expansion-of-clean-energy>
4. Geopolitics of Energy. Council on Foreign Relations. URL: <https://www.cfr.org/geopolitics-energy>
5. Rare Earth Elements—Critical Resources for High Technology. U.S. Geological Survey. URL: <https://pubs.usgs.gov/fs/2002/fs087-02/>
6. Not So “Green” Technology: The Complicated Legacy of Rare Earth Mining. Harvard International Review. URL: <https://hir.harvard.edu/not-so-green-technology-the-complicated-legacy-of-rare-earth-mining/>
7. Can South America Take Advantage of the Lithium Boom? Foreign Policy. URL: <https://foreign-policy.com/2022/10/17/lithium-triangle-mining-prices-electric-batteries-south-america-economy/>
8. Forced evictions at industrial cobalt and copper mines in the DRC. Amnesty International. URL: <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2023/09/drc-cobalt-and-copper-mining-for-batteries-leading-to-human-rights-abuses/>

Луговський Сергій – студент групи ЗПІ-23б, факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, email: lugovscky2005@gmail.com

Науковий керівник – Герасимов Тимофій Юрійович – доктор історичних наук, доцент кафедри суспільно-політичних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, Україна, e-mail: timger84@gmail.com

Lugovsky Serhii – a student of group ZPI-23b, Faculty of Information Technologies and Computer Engineering, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email: lugovscky2005@gmail.com

Supervisor – Gerasymov Tymophiy – doctor of historical sciences, assistant of professor of Social and Political Sciences, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia. e-mail: timger84@gmail.com